

บทที่ 6

การประเมินผลการสอน

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังจากศึกษาบทเรียนนี้แล้ว นักศึกษาจะสามารถ

1. บอกความหมายของการวัดผลได้
2. บอกความหมายของการประเมินผลได้
3. บอกความหมายของการประเมินผลการสอนได้
4. อธิบายลักษณะการประเมินผลการสอนได้
5. เปรียบเทียบลักษณะการประเมินผลทั้ง 2 วิธีได้
6. อธิบายลักษณะการประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอนได้
7. เปรียบเทียบลักษณะการประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอนทั้ง 2 วิธีได้
8. อธิบายตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อโปรแกรมการสอนได้

เนื้อเรื่อง

การประเมินผลการสอน

- ความหมายของการวัดผล
- ความหมายของการประเมินผล
- ความหมายของการประเมินผลการสอน
- ลักษณะการประเมินผลการสอน
- ลักษณะการประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอน
- ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อโปรแกรมการสอน

บทที่ 6

การประเมินผลการสอน

การประเมินผล (Evaluation) เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดประการหนึ่งไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการสอน การทำงาน หรือประกอบกิจกรรมใดๆ ก็ตาม เมื่อกระทำการสิ่งดังกล่าวเสร็จสิ้นลงแล้ว ก็จะต้องทำการประเมินผลของการกระทำนั้นๆ เพื่อจะได้ทราบว่า งานหรือกิจกรรมที่ได้กระทำไปแล้วนั้น ได้บรรลุจุดประสงค์ตามโปรแกรมการทำงาน หรือโปรแกรมกิจกรรมนั้นๆ มากน้อยเพียงใด

ความหมายของการวัดผลและประเมินผล

คำว่า “การวัดผล” (Measurement) มักจะใช้ควบคู่กับคำว่า “การประเมินผล” (Evaluation) เช่นการวัดผลและประเมินผลวิชาสังคมศึกษา การวัดผลและประเมินผลวิชาวิทยาศาสตร์ การวัดผลและประเมินผลวิชาภาษาไทย เป็นต้น เราควรมาทราบความหมายของคำว่า การวัดผลเสียก่อนที่จะทราบความหมายของคำว่า การประเมินผล

การวัดผล หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ทราบถึงสมรรถภาพและคุณภาพของบุคคลหรือสิ่งต่างๆ ที่เราต้องการจะวัด

การประเมินผล หมายถึง การนำผลที่ได้จากการวัดผลไปแล้ว มาตัดสินวินิจฉัยชี้ขาด เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสรุป

ความหมายของการประเมินผลการสอน

การประเมินผลการสอน หมายถึง การประเมินผลกระบวนการสอน และผลิตผลจากการสอน ซึ่ง สครีฟเวน (1967) ได้กล่าวไว้ว่า “การประเมินผลการสอน” คือ กระบวนการประเมินผลระหว่างทำการสอน (Formative evaluation) และการประเมินผลหลังจากการสอนเสร็จสิ้นลง (Summative evaluation)

การประเมินผลในเรื่องใดๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลการสอนของครู ประเมินผลหลักสูตร หรือโปรแกรมการเรียนการสอนย่อมจะต้องประกอบไปด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. การสอน สอนได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่
2. โปรแกรมการสอนอันใหม่ จะดีกว่าโปรแกรมการสอนอันเก่า ตามที่ได้คาดหวังไว้หรือไม่
3. จะมีอุปสรรคหรือปัจจัยใดๆ บ้าง ที่จะต้องเพิ่ม หรือเสริมเข้าไปในโปรแกรมการสอนอันใหม่

ลักษณะการประเมินผลการสอน

ตามที่กล่าวไว้แล้วว่า การประเมินผลการสอนของครู ได้มาจากผลการเรียนของนักเรียน และผลที่ได้มาจากการเรียนของนักเรียน จะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงผลการสอนของครู ดังนั้นการประเมินผลการสอน กระทำได้ 2 ลักษณะดังนี้

1. ประเมินผลระหว่างทำการสอน (Formative evaluation)
2. ประเมินผลหลังจากการสอนเสร็จสิ้น (Summative evaluation)

การประเมินผลระหว่างทำการสอน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สอน เพื่อจะรู้ว่าแผนการสอนนั้น บรรลุจุดประสงค์หรือไม่ เพียงใด กระบวนการประเมินผล จะประเมินในขณะที่ผู้เรียนกำลังเรียนอยู่ เพื่อหาข้อบกพร่องจะได้รับทำการแก้ไข การประเมินผลแบบนี้ยังสามารถดูปฏิกริยาจากผู้เรียน หรือสังเกตขณะผู้เรียนมีส่วนร่วม ในชั้นเรียน หรือผู้ร่วมงานอาจจะให้ข้อเสนอแนะก็ได้

สำหรับการประเมินผลหลังจากการสอนเสร็จสิ้นลง ผู้สอนจะทำการสอบ (Post test) เพื่อดูว่าหลังจากสอนไปแล้ว ผลที่ออกมาจะแตกต่างกับผลการทดสอบก่อนเรียน (Pre test) มากน้อยเพียงใด ตลอดจนรวมถึงผลการสอบสิ้นเทอมของวิชาต่างๆ และจะต้องมีการติดตามผล (Follow up) อีกด้วย

ลักษณะการประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอน

การประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอนทำได้ 2 ลักษณะเช่นกัน คือ

1. ประเมินระหว่างดำเนินการเรียนการสอน (Formative evaluation) จะกระทำในระหว่างดำเนินการออกแบบและพัฒนาระบบ และวัสดุการเรียนการสอน จุดประสงค์คือ เพื่อปรับปรุงกระบวนการหรือกิจกรรมการเรียนการสอน วัสดุและ

สื่อการเรียนการสอน ประเมินเกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียน โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรเรียนของผู้เรียน การเตรียมตัวความพร้อม การร่วมกิจกรรมในการเรียน และประเมินผู้สอนจะดูที่การปฏิบัติการสอน การใช้สื่อการเตรียมชั้นเรียน เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

2. ประเมินผลรวม (Summative evaluation) เป็นการประเมินเมื่อดำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอนเกือบจะเสร็จบริบูรณ์ เพื่อหาประสิทธิผลของการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน บางครั้งเรียกว่าเป็นการประเมินผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อพิสูจน์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และผลของการเรียนของผู้เรียนที่ได้จากการสอน การประเมินผลรวมอาจจะกระทำได้โดยการเปรียบเทียบโปรแกรมการสอนทั้งหมดกับโปรแกรมการสอนอื่น เพื่อหาจุดตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อโปรแกรมการสอน เพื่อที่จะได้หาทางควบคุมตัวแปรเหล่านั้น

ตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อโปรแกรมการสอนประกอบไปด้วย

1. ตัวแปรทางด้านความสามารถของผู้เรียน จะสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในด้านความสามารถในการเรียนของผู้เรียน
2. ตัวแปรหรือความผันแปรเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานการเรียนการสอน

3. ตัวแปร หรือความผันแปรเปลี่ยนแปลงในด้านการส่งเสริมสนับสนุน เช่น สภาพหรือเงื่อนไขทางบ้าน โรงเรียน ที่ทำงาน และชุมชนที่มีผลกระทบต่อโอกาสทางการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่า การประเมินผลการเรียนนั้น สามารถใช้วิธีการประเมินได้หลากหลายวิธี เพื่อหาหนทางที่จะควบคุมตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อโปรแกรมการเรียนการสอน การประเมินผลเพื่อตรวจสอบหรือหาตัวแปรนั้น อาจจะทำได้โดยดูจากการมอบหมายงานให้แก่กลุ่มผู้เรียน โรงเรียนหรือชุมชน ที่สัมพันธ์มาทำการสอนก็ได้

สรุปได้ว่าการวัดผลและประเมินผล เป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับครู นักเรียน ตลอดจนโปรแกรมการสอน การวัดผลและประเมินผลมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพราะการวัดผลนักเรียน จะทำให้ทราบถึงความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของนักเรียน และเมื่อทราบผลนักเรียนแล้ว ครูก็นำผลที่ได้มาประเมิน หรือตัดสิน

เกี่ยวกับการสอนของตนเองได้ หลังจากนั้นครูก็ต้องคิดพิจารณา ปรับปรุง แก้ไข การสอนของตนเองทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่ การกำหนดจุดประสงค์ในการสอน การจัดเนื้อหาวิชา เทคนิคและวิธีสอน และการประเมินผล ตลอดจนตัวแปรต่างๆ ที่กล่าวไว้แล้วด้วย

สรุป

การวัดผลประเมินผลการสอนมีความสำคัญต่อผู้สอนและผู้เรียนมาก ถ้าวัดผล ประเมินผลแล้วไม่บรรลุผลตามที่วางไว้ ผู้สอนจะได้ปรับปรุงในเรื่องการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนสื่อการเรียนการสอน สำหรับผู้เรียนก็จะทำให้ ทราบว่ามีข้อบกพร่องในด้านใดบ้าง ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมในด้านพุทธิพิสัย เจตนาพิสัย หรือทักษะพิสัย ตลอดจนสภาพการณ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ

ในการเขียนแบบทดสอบก็เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบที่วัดในด้านพุทธิพิสัย เจตนาพิสัย และทักษะพิสัย การเขียนแบบทดสอบก็จะใช้เทคนิควิธีการเขียนแบบทดสอบที่ แตกต่างกันไป ต้องเขียนให้ถูกต้องเกี่ยวกับการวัดในด้านนั้นๆ ด้วย นอกจากนี้การวัดผล ประเมินผลยังเป็นขั้นตอนหนึ่งของการออกแบบการสอน เมื่อวัดผลประเมินผลได้ผลลัพธ์ ไม่เป็นที่พอใจ ก็ต้องทำการวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ที่เขียนไว้เช่นกัน

การวัดผลประเมินผลจะมีความสัมพันธ์กันหรือมักจะใช้ควบคู่กันไป การวัดผล ประเมินผลจะมีความสำคัญต่อกิจกรรมต่างๆ ทุกประเภท เช่นในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ก็ต้องมีการวัดผลประเมินผล ก่อนเรียน เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐาน ในเรื่องที่จะสอนมากน้อยเพียงใด เพื่อที่ผู้สอนจะได้นำมาเชื่อมโยงกับเรื่องที่จะสอนต่อไป เช่นจะสอนเรื่องแม่สีขั้นที่ 2 ผู้สอนจะต้องทำการทดสอบก่อนว่านักเรียนมีความรู้เรื่องสี หรือไม่อย่างไร ผู้เรียนจะทราบหรือเปล่าว่าแม่สีทั้งสามสีมีอะไรบ้าง ถ้าผู้เรียนไม่ทราบหรือไม่เคยเรียนมาก่อน ผู้สอนก็จะได้ทำการสอนใหม่ ตั้งแต่เรื่องแม่สี แต่ถ้าผู้เรียนทราบแล้ว และเคยเรียนมาแล้ว ผู้สอนก็สามารถที่จะสอนเรื่องสีขั้นที่ 2 ได้เลยทันที นอกจากนี้จะประเมินผลก่อนเรียนแล้ว เมื่อทำการเรียนการสอนก็ต้องประเมินผลระหว่างที่ทำการสอนอีก เพื่อให้ผู้สอนได้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนไปแล้วมากน้อย เพียงใด และยังเป็นการประเมินผลการสอนของผู้สอนด้วยว่า ประสพผลสำเร็จมากน้อย

เพียงใด เพื่อจะได้ปรับปรุงการสอนได้ในบทต่อไป การประเมินผลนอกจากจะประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียนแล้ว ยังจะต้องประเมินผลหลังจากเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้วอีกด้วย เพื่อให้ผู้สอนได้ทราบว่าการสอนของผู้สอนและผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งจุดประสงค์ไว้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ครูสอนหรือไม่ และทำให้ผู้สอนทราบผลการสอนของตนเอง ดังนั้นการประเมินผลทำให้ตัวผู้สอนและตัวผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขการสอนและการเรียนได้ด้วย

ในเรื่องการออกแบบการสอนก็เช่นกัน การวัดผลประเมินผลก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง เมื่อมีการออกแบบการสอน และได้นำรูปแบบการออกแบบการสอนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เมื่อมีผลลัพ์ออกมา เราจะทราบว่าดีไม่ตี บรรลุหรือไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่นั้น จะดูได้จากการวัดผลประเมินผล ถ้าหากว่าผลลัพ์ที่ออกมาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ก็แสดงว่าการออกแบบการสอนของเรานั้นประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ถ้าหากว่าไม่บรรลุเราก็ต้องกลับไปพิจารณาดูว่า การออกแบบการสอนของเรา มีส่วนบกพร่องอย่างไร ตรงไหน ขั้นตอนใด เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงในจุดนั้น ๆ

นอกจากนี้การวัดผลประเมินผล ยังสามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้อีกด้วย เพียงแต่เราไม่ทราบว่า การวัดผลประเมินผลเข้ามาเกี่ยวข้องกับและมีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์เรา เช่นในการทำธุรกิจต่าง ๆ ก็ต้องมีการวัดผลประเมินผลในการทำธุรกิจว่ามีกำไรหรือขาดทุน ถ้าทำแล้วขาดทุน สมควรที่จะทำต่อหรือไม่ ถ้าทำแล้วมีกำไร จำเป็นจะต้องขยายสาขา หรือเพิ่มปริมาณงานหรือไม่ ในเรื่องการทำงานของพนักงานบริษัท ห้างร้าน หรือหน่วยราชการ ฯลฯ ก็เช่นกัน เช่นการทำงานของพนักงานขาย เราสามารถดูสังเกตในเรื่องความรับผิดชอบต่อการงานที่ทำว่ามีความตั้งใจ สนใจ ขยันทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่องาน ต่อหน่วยงานได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งทางบริษัทสามารถที่จะดูผลงานการวัดออกมาได้ และสามารถประเมินการทำงานว่าดีมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด ในแง่ของประชาชนทั่วๆ ไปที่จะนำบุตรหลาน เข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาใดๆ ก็ตามบุคคลเหล่านั้นก็จะพิจารณาจากหลายๆ สถาบันการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบ และวัดผลความมีประสิทธิภาพ คุณภาพของโรงเรียนต่างๆ ว่าที่ใดมีคุณภาพดี เหมาะที่จะนำบุตรหลานเข้าไปศึกษาต่อ จากการเปรียบเทียบ ซึ่งส่งผลต่อการประเมินผลในเรื่องคุณลักษณะของโรงเรียนนั้นๆ ดังนั้นในเรื่องการวัดประเมินผล จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและมีบทบาทในทุกๆ ระบบ และทุกๆ สาขาวิชาชีพ

